

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Lucae Opalenii. Marsalci Curiae Regni Poloniae. Seu
(Anagrammaticae.) Pauli Naeoceli De Officiis Libri Tres**

Opaliński, Łukasz

Amsterdami, 1668

Caput Tertium. In quo ostenditur temperamentum summi Juris per
Charitatem. Idquè Admonitione, Consilio, & Exemplo Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46825)

tinguere: si prout necessariò introducta fuerunt, ita ad libitum retenta, vel exercita fuissent. Quoniam autem illud ipsum Jus, si strictè nimis sumatur, exigaturquè; longè potest à Charitate abducere; ideo hujus Tractationis meritò ponendum est.

CAPUT TERTIUM.

In quo ostenditur temperamentum summi Furis per Charitatem. Idquè Admonitione, Consilio, & Exemplo Christi.

Vetus enim illud & tritum sermone *Summè* proverbium: *summum Jus, summam Jus sum-* esse injuriam. *ma crux.* Causa dicti: Quod tria illa; nempe, *Potestas, Dominium, & obligatio,* tam largè & copiosè, jure concedantur; ut facillimè eorum specie ac obtentu, extrema multa contra Charitatem committi possint, citra pœnam & vindictam. *Et causâ dicti exponitur.* Pro-num autem est genus humanum, indulgere sibi: & quæ permittuntur; velut laudata ampliare. Hinc leges iniquæ sæpè conditæ: quæ licentiam potiùs augerent; quàm Jus constituerent. Hinc earum Interpretatio prava: hinc consuetudines quæcunque modò inveteratæ pro legibus.

Exempla hujus licentiæ passim sunt. Nam Potestatis abusus ostenditur. Potestas; primùm tam severè, avarè, arroganter, & superbè exercetur; ut qui parent, vix putentur hominum vice. *Gemit*

*Unde a-
viditas
imperan-
di.*

*Et paren-
di detre-
ctatio.*

*Dominiū
avarum.*

*Furta
provocat.*

*Obligatio
stricta ni-
mis.*

mit genus humanum sub onere iniquæ dominationis : & *rari sunt* admodum, qui in illâ cogitent, *quid debeant : sed tantum, quid possint*. Possesse autem existimant, quidquid hîc per leges impunitum ipsis est. Nam de Deo vindice, non est, qui cogitet corde. Cùm verò tantum citra metum pœnæ Potestas obtineat ; quid mirum, si dominatus & imperia, credantur humanis majora bonis ? si per vim & bella quærentur ? si obsequi & juberi, inter miserrima censeatur ? Si denique Jus Potestatis præsertim ita auctum, injuria putatur ? Illudquè velut jugum excutere, & libertatem ferro quærere, illustre censeatur : & gloriosum ?

Rerum Dominium Avaritia corrumpit : quæ summo Jure exerceri extremè potest, nullo pænè legum auxilio : quæ adeo proprietatem jusque habendi firmarunt ; ut beneficentiæ, quam Charitas suadet, non sit locus. Ita occupatio ac possessio rerum, avidè ac tenaciter exercita, furta & rapinas provocat : & alienum appetere jubet.

Postremò : obligatio tantum legibus concessa invaluit ; ut ejus velut indagine clausi teneamur. *Laquei ubique & vincula Contractuum aut captionum : è quibus vitilitigium* : & vafra, ac perdita *causidicina*. Adest enim Creditor aut Fænerator potiùs : tum manceps & sector : qui in Jus rapiunt,

rapiunt, & nulla remissione miserè ene-
cant. Ita acerbè & acriter flagitata obliga-
tio; subdola effugia, perfidiam, ac per-
juria creat. Quæ cuncta, quin longè re-
mota sint ab illâ, qua invicem teneri de-
beremus, charitate; nemo est, qui ne-
gare possit.

Meritò itaque nova lex & Institutio
Christi: quæ non venit; solvere hæc Ju-
ris vincula; sed perficere: Meritò inquam
exigit præcipitquè; ut omnia fiant in
Charitate. Et primùm docet: Moderatio-
nem adhibendam esse: ne, quæ licita sunt,
putentur omnia expedire. Deinde suadet:
decedere quandoquè de jure suo: aut se eo
penitus privare, ut exactiùs Charitas im-
pleatur. In primo est Admonitio; in al-
tero Consilium. Illud ab omnibus requi-
rit nominis Christiani professio: hoc à
paucis perfectio. Utrumquè per singulas
Juris partes, explicabo: & officia, quæ
hinc emanant, deducam.

*Effugia
curat
subdola,*

*Hæc cum
est lex
Christi
temperat.*

*Et sæpè
charitatis
causâ ab-
dicat.*

PARS CAPITIS PRIMA.

De Temperamento Potestatis.

Ostensum est libri hujus initio, dese-
ctum Charitatis causam juris extitisse.
Cum hæc ergo gratiâ Christi reparatur;
perfectò necesse est: ut renovet dotes sibi
proprias: iisque quantum fieri potest;
Jus

*Gratia
Christi re-
vocat, do-
tes chari-
tatis.*

*Et pri-
um Æ-
qualita-
tem.*

*Consub-
stantia-
lia.*

*Qua plu-
res ob
causas
debita
nobis.*

*Sed præ-
cipue ob
regenera-
tionem
per Chri-
stum.*

*Unde
fraterni-
tas primi-
tiva Ec-
clesiæ.*

*Cujus de-
cet memi-
nisse.*

Jus constitutum moderetur: ac temperet
Dotum autem harum; prima est *Æqua-
litas*: hanc itaque Potestati in memoriam
meritò revocat. Meritò, inquam: nam
ratio dicit ipsa: quòd ea, quæ sunt ejus-
dem speciei; æqualia sunt: ad invicem: &
ἰσομορία: quæ potissima, & suprema *Æqua-
litas* est. Ut igitur aurum auro, ita homo
homini naturâ par est. Par verò etiam,
non modò ab eodem ortu, & fatu primi
Parentis: sed quod longè majus est; ab
æquali Regeneratione per Christum: Si
enim Propheta dixit; nunquid non Pater
unus omnium nostrum? nunquid non Deus
creavit nos? quare ergo despicit unusquis-
que fratrem suum? Quantò magis nobis
unus Dominus, unus Deus, qui dixit: Pa-
trem nolite vobis vocare super terram: u-
nus enim est Pater vester qui in cœlis est:
vos autem fratres estis. Unum corpus
nempe, unus spiritus: sicut vocati sumus
in una spe vocationis nostræ. Unde illa re-
centis Ecclesiæ fraternitas & communio;
per quam; erant pariter omnes conjun-
cti, imò & uniti: cùm illis esset cor unum
& anima una.

Hujus itaque novæ æqualitatis, in om-
ni Potestate oportet meminisse: si prout su-
mus nomine; & re ipsa, esse volumus
Christiani. Hæc nos docebit: supportare
invicem in Charitate. Hæc monstrabit
offi-

officia, tam his, qui regunt, quàm qui reguntur. Hæc naturalem Potestatem perficiet: dum & quos Deus conjunxit, vetabit separari: & Parentes *ἐυσεργεῖς* efficiet. Hæc, Potestatem in servos, juxta *aman-*monita; quæ ad eam dicta sunt; exerce-*tes.*bit. Hæc denique; Imperium tempera-*Ab illâ*bit exactè adimplendo, quæ ad illud spe-*enim*ctant. Ita; moderatio, constabit omnis *tempera-*Potestatis: ab æqualitate per Charitatem: *mentum*quæ est; æqui & boni consummatissima *omnis po-*regula. *testatis.*

Ea verò; ut tantò meliùs exerceri pos- *Cui pra-*sit; *Prætulit Christus obedientiam gubernat-* *tulit* *Christus* *obsequiū.* *famulatum dominatui: obsequium im-* *obsequiū.* *perio.* Prætulit autem causâ primùm, & *Idque* *ratione.*ratione. Nam dum omnem animam Po-*Idque* *ratione.*testati subdidit; hoc ipso; facillimum *ratione.*officii compendium, securam recti nor-*ratione.*mam, unicum erroris effugium dedit: *ratione.*nempe obsequi libenter: & parere; cui *ratione.*subjectus jure sis. Reddat rationem rectè *ratione.*an secus facti, cui Jus delatum jubendi, *ratione.*obsequii meritum, securum & *ἀσφαλές* *Erroris* *expers.*manet. Prætulit deinde idem, & exem- *Et exem-* *plo.*plo. Nam etsi illi data esset Potestas omnis *Et exem-* *plo.*in cœlo & in terra; tamen noluit ministrari: *Et exem-* *plo.*sed ministrare: regnum fugit: formam servi *Et exem-* *plo.*assumpsit: factus obediens: & quod ipse *Et exem-* *plo.*fecit; faciendum monstravit. Reges in- *Et exem-* *plo.*quit gentium, & qui Jus aliud Potestatis *Et exem-* *plo.*habent,

habent, dominantur : Vos autem non sic. Sed si & consilium meum & exemplum placet ; qui major est vestrum, fiat sicut minor.

*Quod per
fectiori-
bus pro-
posuit.*

*Merito
ab omni-
bus spe-
ctandum.*

*Ut im-
pleatur
officium
guber-
nandi.*

Istud verò re ipsa implere ; id est subji-
ci velle ; & defugere omnem Potestatem ;
etsi tantum est perfectiora sectantium ;
iisque hoc suadetur : Attamen ad omnes
certè, qui præsumunt ; pertinet : memi-
nisse hujusce exemplaris : illud identidem
respicere : illi aptare actiones : & hinc
consummata officia petere : cujuscunque
potestatis. Non est enim ut rectè guber-
net ; nisi qui paratus sit gubernari. Talis
enim, sciet : *officium esse regere, non præ-
mium* : Dominationi definitam esse, à
Deo, & naturâ legem : Summam pote-
statem manasse ab instituto : hoc verò *bo-
no parentium, non commodo gubernantium,
ortum* : Onus esse ; hocce munus. Omne
sub Regno graviore, Regnum esse. Red-
dendam ejus rationem. Itaque habendum
Jus Potestatis temperanter : Nec homini
homine abutendum. Deinde, idem do-
cebit ; parendum etiam Potestati. Hoc
utile : hoc tutum : hoc vel non onero-
sum volenti, vel si fit ; majoris meriti.
Hoc demum errori non adeo obnoxium,
& in reddenda ratione minùs grave.

PARS CAPITIS SECUNDA.

De Temperamento Domini rerum.

Prouit ad Temperamentum Potestatis, *Gratia*
Charitas utitur Æqualitate; & hac *Christi*
ejus velut mensura, æquum Jus guber- *commu-*
nandi constituit; Ita ad moderationem *nitatem*
Domini dotem alteram adfert: nempe *suadet.*
communitatem: eamquè quantùm fieri
potest, suadet revocare. Idquè jureme-
rito. Nam quemadmodum in corpore *Ostendi-*
humano, si membra singula, ad se vale- *tur id ex*
tudinem membri proximi traducerent; *ratione.*
exempli causa; si hepar aut lien, plus
attraheret succi quàm necesse fit; debili-
taretur totius corporis valetudo; Ita si
unusquisquè nostrùm, avidè rapiat ad se,
quæcunque jure non vetante potest, com-
moda; nec ea cum proximo communi-
cet; societas humana multùm turbetur
necesse est. Utile ergo generi humano
proprietaem, quoad fieri potest, tempe-
rare communitate.

Cùm autem hoc suadeat ratio, quam *Tum ex*
adduxi, suadet certè multò magis Chri- *consilio*
sti consilium: exemplumquè. Nihil enim *exemplo-*
ipse, ut proprium possedit: possidere *que Chri-*
suis intimis vetuit: Abdicare & dispertiri *sti.*
cuncta suasit: Præmium pollicitus id fa-
cientibus ingens: Poenam comminatus
gravem

gravem avaris : Impedimenta maxima dixit esse divitibus : quæ omnia uberiùs , dum de abrenuntiatione agam , explicabo.

Omnes habuerunt omnia communia. Secuti verò sunt id , primi illi , & recentes à magistri scholâ discipuli : cùm nempe in primitivâ illâ Ecclesiâ πάντες ἔχον ἀπαντα κοινὰ , cùm possessiones vendebant & dividebant , prout cuique opus erat : Cùm nullus eorum , quæ possidebant , aliquid suum esse diceret : Cùm denique ita communibus facultatibus uterentur ; ut nec quisquam egens inter ipsos esset. O vitam felicem ! quietam ! Sanctam ! curæ , sollicitudinis , dissidii expertem ! Securi autem ac moderati-

Quod omnes merito debent suspicere. usus rerum compotem ! O vitam inquam sublimem ! & quanquam non omnibus suam , nec in hac depravatione morum præstandam , tamen meritò à cunctis suspiciendam ! & velut speculum quoddam proponendam ! Ad hoc etenim si nos componamus , manabunt exacta officia , rerum dominii rectè exercendi.

Hinc enim moderata acquisitio dominii. Et primùm acquisitio ejus temperata erit : non nimia : non avida. nec plus concupiscens , quàm capere possit : nec omnia sibi rapiens : sed quæ ultra veram necessitatem sunt , proximo relinquens.

Et usus. Deinde in habendo tenacitas , & avara parcitas cessabit : benefica verò & prudens erogatio , non patietur quenquam inopiâ perire.

perire. Denique *amissio Domini*, non te ^{Et quan-}
plus æquo anget: nec torquet: & quæ non ^{doquè de-}
inhianti animo possederis, securus cùm for- ^{relictio.}
tuna volet, dimittes: aut potiùs reddes.
Violatio verò Domini nulla prorsus erit.
Nec *charitas* jus suum cuique integrum ^{Nulla}
relinquens, & severè abstinentiam alieni ^{verò vio-}
imperans, permittet aut patietur; ut da- ^{latio.}
mno aliorum res & facultates nostras au-
geamus.

PARS CAPITIS TERTIA.

De Temperamento Obligationis.

AD moderandam inter homines one- ^{Immuni-}
rosam odiosamquè obligationem; ^{tatem re-}
charitas advocat tertiam, quam posueram, ^{stituit}
dotem suam, nempe *Immunitatem*. Ut ^{Charitas}
scilicet homines solo tantum vinculo mu- ^{per Chri-}
tui amoris nexi, cætera liberi, quantum ^{sti gratiã}
què fieri potest soluti sint ad invicem. Ut
sit nempe *Obligatio*: quam non externa
necessitas flagitet; sed ultro benevolentia
sibi imponat: & præstet.

Hac tantùm, Apostolus omnium se ^{Hæc obli-}
debitorem fuisse ultro professus est: se- ^{gationi}
quutus exemplum Magistri: qui se im- ^{sponde sa-}
pendit nobis: non quòd teneretur; sed ^{tisfacit.}
quia ipse voluit. Nemini ergo quidquam
(inquit Apostolus) debeamus, nisi ut in-
vicem diligamus. Hæc est lex officii apud
bonos:

*Hæc cum-
Et adim-
plet.* bonos : omnia vincla juris , omnem ne-
xum promissi , juramenti , ac Conven-
tionis longè superans : fortiusque adstrin-
gens. Hæc eximia Charitas Christi , urget
optimum quemquè , proximo benè vel-
le : & officia erga eum , implere fide bo-
na. Hæc jubet , nil acerbè exigere : nil
flagitare ingratus , nil etiam velut coactè
præstare : sed dictum effectum sponte ac
libenter reddere : *probitatem ὀρθὴν πίσω*

*Superat
promissa.*

*Jura-
mento
certiorè.
Jura-
menta.*

*Contra-
ctus.*

*Hæc liti-
gio absti-
net.*

*Ut redeat
innocen-
tia.*

*Honesti
voluptas
vera uti-
litasquè
agnoscen-
da.*

habere : certitudine satisfactionis super-
fluas facere cautiones : sponsiones : chiro-
grapha : aliaque , quibus res anxie consti-
tui , inter sibi diffidentes , solet. Hæc ,
(ut cum Cicerone dicam ;) in omni re
contrahendâ , vendendo , emendo , con-
ducendo , locando , in vicinitatibus &
confiniis , æquum & facilem : aliquid de
suo jure concedentem : A litibus verò ,
quantum licet , & paulò plus etiam quàm
licet , abhorrentem esse jubet. Hæc de-
nique in omnibus , quæ summi juris sunt ,
suadet temperare. Ut nempe redeat ,
quantùm potest , prima illa Charitas ,
quam status innocens & incorruptus ha-
buisset.

Ut verò redire possit ; quoniam maxi-
ma perturbatio officiorum esse solet , ab
eo ; quod utilitatis & voluptatis specie ,
blanditur nobis & imponit ; statuendum
omnino semel , firmiterquè decernendum
est ,

est, nil homini utile ac jucundum esse, quod non honestum: nec honestum, quod non utile ac jucundum sit. Nulla enim major & perniciosior pestis, vitam hominum invadere potuit: quàm nescio cujus falsæ utilitatis voluptatisquè æstimatio; & ab honesto utriusquè separatio. Hinc ambitus & avaritia, hinc flagitia, fraudes, perjuria, insidiæ, rapinæ, furta. Hinc quidquid est violandi juris, & societatis humanæ diftrahendæ.

Atqui vel ratio ipsa docet, commodum ac volupe non posse ab honestate fecerni. Nam si id est homini honestum; quod naturæ ejus rationali unicè congruit; idem profectò & bonum ejus, necessario erit: Si autem bonum; certè & utile jucundumquè erit. Idem ergo est honestum, & verè utile: ac jucundum. Deinde, si nihil magis contra naturam, quàm turpitudò; nihil autem magis secundum naturam, quàm vera utilitas; & vera Voluptas; profectò idem verè utile, verequè jucundum, simul & turpe esse non poterit.

Hæc autem sic à Cicerone disceptata; & à veteri Philosophiâ, sine certitudine immortalitatis, sine spe futuri præmii, sine metu extremæ pœnæ, ex solâ consideratione veri, ac decentiâ virtutis, agnita ac præcepta: quantò magis nos concernunt

Quæ ab invicem separari non posse demonstratur.

Id maxime decet Christianos.

nunt Christianos! vitæ æternæ securos, & aut mercedis, aut supplicii magnitudine, meritò excitandos terrendosve? Quanto, inquam, magis nos decet, fucatam hanc falsamquè utilitatem ac voluptatem, aspernari: & spe futuræ veræquè felicitatis contemnere? *Quid enim prodest homini, mundum lucrari, & animæ detrimentum facere? aut quæ commutatio falsæ brevissquè voluptatis, cum jactura illius, quæ nos olim vera & immutabilis manet?*

Deliberari in electione recti, turpe.

Itaque non flagitia modò viro bono fugienda: etsi illa emolumentum aut oblectatio apparens, commendet: sed etiam illa deliberatio: an levi saltem; vel, quæ dubia videatur, culpâ, deferendum sit officium, sectandi commodi, aut voluptatis, causâ. In tali enim deliberatione facinus inest: nec unquam ea sunt deliberanda, in quibus ipsa deliberatio turpis est. Ut ergo dubitare, quid rectum sit, virum bonum non decet; (id enim naturâ apparet:) ita multò magis quæ dubitet, nefas committere.

Vii & fametantum aut pœne causâ illud retinere.

Denique cum pauci sint, qui delicti ignoratione ac impunitate propositâ, abstinere velint injuriâ, pluresquè famam & pœnam, quàm Conscientiam vereantur: Ideo, ad firmandum animum, hic murus fit aheneus; hæc lex interna vitæ innocentis; nil conscire sibi: & non ullo
respe-

respectu, imò non necessitate, non electione, sed omnino naturâ, usu, & consuetudine bonum esse. Ita enim demum ultro & facilè implebimus officium, quod Charitas dicitur.

Jam verò ut ostendam, quæ dicenda de Charitate, proposueram; cuncta me absoluisse: revocanda est definitio ejus, & dictis applicanda. Cùm ergo definiverim Charitatem; esse Propensionem animi erga proximum benignam, benevolam, beneficam: ita eam partitioni Libri hujus attribuo. Propensio benigna, propriè *pertinet ad Potestatem*: cui annexæ virtutes: *Clementia, Modestia, Comitas*, aliæquæ quas ὀμιλιτικὰς Aristoteles vocat: & quæ æquant, quâ possunt inter se homines: etiam si jure Potestatis impares & inæquales. *Propensio benevola, danda est Obligationi*: quæ sponte omne debitum supplet, prævenit, superat: & virtutes huic fini proprias habet: nempe *Fidem*, & καλοκαγαθίαν, seu libenter se communicantem bonitatem: non curantem quæ sua sunt: modò satisfaciatur, quod sibi ipsa imponit, officio. *Propensio denique benefica* ad dominium rerum spectat: quæ efficit, ut sint τὰ πῶν φίλων κοινὰ: utitur quæ virtutibus eò pertinentibus, & avaritiæ adversis. Quæ omnia partim in dotibus primitivæ charitatis, partim in juris

Ostenditur charitatis officia exactè tractata esse.

Nempe benignitatis potestati.

Conversivas

eximiam probitatem Benevolentiam obligationi.

Omnia amicorū cōmunia

Beneficentiam

Dominio attributam.

H con-

constituti effectu ; partim deniquè in temperamento ejusdem , tribus prout promissi Capitibus , ostensa sunt : atque demonstrata.

APPENDIX LIBRI SECUNDI.

De Amicitia.

*Explicata
ta uni-
versali
charitati.*

*Amicitia etiam
qua inter
paucos
merito
tractanda.*

Post deductum explicatumquè Charitatis munus , supervacaneus forsàn hic Tractatus de *Amicitia* videri poterit. Eò quòd per illam , (inquit Cicero) adeò contracta est res , & adducta in angustum ; vt omnis Charitas , aut inter duos existat , aut inter paucos : *Dilectio verò Christiana diffusa* (vt Apostolus ait) in cordibus nostris , angustias istas minimè patitur : & se extendit ad omnes : Attamen cùm hæc tam universalis , præter conatum & bonam voluntatem , vix ferè aliud præstare possit ; Ea verò quæ cum paucis intercedit , faciliùs frequentiùsq ; implet officium ; Ideo non abs re erit , celebre hoc amicitiaè munus , & nomen , non præterire : Et , Appendicis saltem loco attexere , quæ de illâ præcepta traduntur. Ita & Christianâ illâ eximiâ charitate , (quæ omnibus omnia) imbutus animus , voto & studio dilatabit viscera sua : quotiesquè fuerit modus , factis exeret : Et per amicitiam , ex totâ quam amare tenemur societate , generis humani , fecer-